

- Kom till Göteborg i juni
sid 4
- Musikalfilm på schemat
sid 6
- AllaKan-kören
sid 10

Nr 2 Mar 2011

Kultur SMÖCKAN

Utgiven av Sveriges Musik- & Kulturskoleråd – SMoK

- Debatt om sångundervisning
sid 14
- Länsbevakning
sid 16
- Stolta stipendiater
sid 18

Ledaren

UPP PÅ BARRIKADERNA!

Det kom 250 deltagare! Vi hade planerat för ungefär 50. Överraskningen var alltså riktigt stor när vi insåg att länets ungdomar var heltända på att få vara med och spela orkester på regional nivå. Inbjudan till orkesterspelet innehöll lägerverksamhet, medverkan av kända artister och inte minst en i alla högsta grad välbesatt orkester. På köpet får också orkestermedlemmarna möta nya musikintresserade kompisar från andra delar av länet. Inom kort är det både skolkonserter och offentliga konserter.

Nyckeln till projektets framgång är naturligtvis en bred samverkan. Länets kommuner, Regionförbundet, Länsmusiken och universitetet – alla bidrar på olika sätt. Resultatet är alltså en unik upplevelse för länets musikungdomar liksom för den flertusenhövdade publik som snart kommer att avnjuta konserterna.

Just precis nu står det regionala och kommunala kulturlivet inför en unik möjlighet presenterad som "Samverkansmodellen". I korthet innebär den att staten överläter delar av den kulturbudget staten disponerar till att fördelas av landstingen. 5 landsting, eller regioner, har redan känt på vad den nya modellen innebär. 2012 beräknas ytterligare 11 landsting omfattas av modellen. En väsentlig del av samverkansmodellen är den Kulturplan som varje landsting eller region måste ha som ett förhandlingsunderlag i relationen till staten som i detta fall representeras av Kulturrådet. Kulturplanen skall ge besked om hur regionen planerar för sin kulturverksamhet de kommande 3 åren. I arbetet med att ta fram planerna skall kommuner, föreningsliv, kulturutövare och andra intressenter få möjlighet att framföra hur dom kan bidra till kvalitet och utveckling.

I de 5 nu redan framtagna Kulturplanerna är kommunernas enskilt största satsning på barn- och ungdomars egna kulturutövande, musik- och kulturskolorna, mycket marginaliserade. Det är nästan så man kan tro att dom inte finns! 200 000 barn och ungdomar deltar regelbundet i musik- och

kulturskolornas utbildningar och ytterligare ungefär 200 000 barn och ungdomar möter musik- och kulturskolorna i samverkan med ungdomsskolan. Dessutom är skolorna en aktiv part i relation till föreningsliv, bidrar med massor av konserter, föreställningar och utställningar. Men som sagt – i Kulturplanerna lyser dom med sin frånvaro.

– "Voffor är det på detta viset" – som rumpnissarna säger i Ronja Rövardotter? Varför syns inte musik- och kulturskolorna i det nu kanske viktiga dokumentet för framtid och utveckling av kulturlivet?

Tyvärr kan vi inte använda oss av den klassiska retorik som säger att det är någon annans fel. Det är faktiskt så enkelt som att alla vi som vet om betydelsen av musik- och kulturskolorna och som brinner för allas rätt att få ta del av kulturutövandet måste upp på barrikaderna och göra vår stämma hörd. I varje kommun som har eller är på väg att skriva sina Kulturplaner finns tjänstemän och politiker som samarbetar med landsting eller regionförbund för att gemensamt utforma planerna. Det är dom tjänstemännen och politikerna som måste få upp ögonen och förstå att musik- och kulturskolorna har en viktig roll i kulturlivet och framförallt inse att där finns en stor potential till att ge våra skolor en betydligt tydligare roll i kulturliv och samhällsbyggandet framgent.

Tro nu inte att samverkansmodellen i första hand kommer att föra med sig att det regnar pengar över våra verksamheter. Samverkansmodellen är framförallt en möjlighet till att stärka musik- och kulturskolorna på regionalt plan likväl som att bli en tydlig aktör för samhällsutveckling i form av tillväxt, friskvård, attraktion och inte minst för människornas utveckling och glädje.

Vi planerade för 50 men det kom 250 – samverkansmodellen slog till!

PER SJÖBERG,
ORDF. SMoK

INNEHÅLL

Ledaren 2

Festival för kulturskolor 4

Musikalfilm på schemat 6

Debatt: Lika villkor? 9

AllaKan-kören 10

Debatt: Rätt till sång? 14

Länsbevakning: V-botten del 2 16

Pedagogstipendium 18

PASCAL-projektet 20

Krönika 21

Saxat 22

Debatt: Musik i lärarutbildningen ..23

Kultur
SMoCKAN

ANSVARIG UTGIVARE
Per Sjöberg, SMoK

REDAKTÖR
Håkan Sandh,
0708-31 74 98,
hakan.sandh@smok.se

PROJEKTLEDARE/ANNONSER
Jan Dylicki, 0660-29 99 57
jan.dylicki@agrenshuset.se
Annonsprislista kan laddas ned
som pdf-fil från hemsidan
www.agrenshuset.se

GRAFISK FORMGIVNING
Johnny Altelind, 0660-29 99 66
johnny.altelind@agrenshuset.se

REPRO • PRODUKTION • TRYCK
Ågrenshuset Produktion, Bjästa

MEDVERKANDE I DETTA NUMMER
Håkan Sandh, Per Sjöberg, Roland
Cox, Ingela Hofsten, Kjell Stjernholm,
Robert Hallman, Charina Widmark
och Linnea Lundborg

OMSLAGSBILD:
AllaKan-kören i Umeå
Foto: Björna Wanhatalo

NÄSTA NUMMER
kommer ut v. 19

MANUSSTOPP
för annonser: 21 april

SMoK Sveriges
Musik- och
Kulturskoleråd

*Kultursmockan utges av SMoK,
Sveriges Musik- och Kulturskoleråd*

KULTURSMOCKAN
Ågrenshuset Produktion
Flygelvägen 3, 893 80 Bjästa
TEL: 0660-29 99 50
FAX: 0660-29 99 79

Tipsa Smockan!
Tfn 0708-31 74 98 Håkan Sandh

Bagatell musikprodukter

Välj bland hundratalet produkter på vår hemsida: www.bagatell.se

Här följer några smakprov.

Nyheter från Bagatell

Med våra nya "Teleskop Harmony" från **Manhasset** kan man lagra 25 notställ i rad på bara två meter. Perfekt för de trångbodda. I övrigt samma geniala konstruktion som våra övriga Teleskopnotställ dvs. Inga skruvar, bara att trycka och dra. Vagnar finns som tillbehör. **10 års garanti.**

Teleskop Harmony
595:- exkl. moms

Lilla Gaspallen

En ny Pianopall från Bagatell. Något mindre och smidigare än storebror, men absolut lika stabil och solid.
Pris: 1800 kr exkl. moms
Sittdyna: 50 x 33 cm
Höjd: 42-60 cm

Kontakta oss på:

info@bagatell.se
Tel.: 013-527 50

Bagatell 1

Från
7 500 kr

En vagn
kommer lastad...

- Med världens mest sålda notställ
  - Liten vagn + 12 notställ – 7500 kr (exkl. moms)
  - Stor vagn + 18 notställ – 10 000 kr (exkl. moms)
  - Marknadens mest praktiska och prisvärda vagn och notställ
- Läs mer på **Bagatell 2**

Bagatell 3

KLAVERNOTSTÄLL

450:-

"Nothajen" slukar alla dina notblad, böcker och pärmar. Köp 4 betala för 3.

Bagatell 5

Akustiskskärmar

Skydda elevernas hörsel i tid! Möblera om på några sekunder med vårt flexibla plexiglassystem.
- Akustiskskärm för orkester, slagverk, brass, etc. 2595 kr (exkl. moms)
- Paketpris: 3 set för 6900 kr (exkl. moms)
- Akustiskskärm på notställsfot 1080 kr (exkl. moms)

Bagatell 2

Köp 6 betala för 5

TELESKOPET

Världsledande – med bl.a. 85 % av den amerikanska marknaden och 75 % av den franska. Inga skruvar – bara att dra upp och ner. Snygg design som passar i alla miljöer. Finns i olika modeller från 595 kr (exkl. moms)

Bagatell 4

Prova Bagatells sittriktiga orkester/körstol. "Sitttra" finns med fasta ben eller med justerbara fram- och bakben. Staplas smidigt på våra vagnar.

Bagatell 6

PIANO-
GASPALLEN
standard

2 300:-
(exkl. moms)

Sluta skruva! Pianopall med dubbla gasfjädrar höjer och sänker stolen som vilken kontorsstol som helst. Stabil stryktålig stålkonstruktion med stoppad sits.
Gaspallen Ergo med justerbar lutning.

2795:- (exkl. moms)

Bagatell 7

Flygel- och
pianomedar

Passar till alla pianon och flyglar. Kullagrade dubbelhjul av hög kvalitet. Mycket enkelt att montera för den som är lite händig (bruksanvisning medföljer). Instrumenten kan sedan lätt flyttas av en enda person.

Pris: 2995 kr till en flygel (exkl. moms)
Pris: 695 kr till ett piano (exkl. moms)

Bagatell 8

Teleskop
Dirigent Regal

Flaggskeppet bland våra dirigentnotställ. Här finns allt som en dirigent kan önska sig. Som alla våra "Teleskop" finns inga skruvar – alla inställningar sker sekundsnabbt och kan ändras under pågående spel. En generös hylla med plats för div. tillbehör. De dubbla benen gör "Dir Regal" till det stadigaste av stadiga. En ny finess: Bakom skärmen finns ett extra fack för övriga partiturer och stämmor. Välj till vår "strålände" belysning.

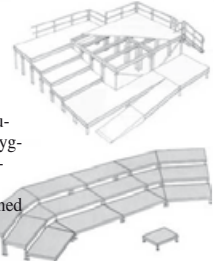
Pris: 2000 kr (exkl. moms)

Bagatell 9

"Stage"

Orkester/
körpodier

Flexibelt lättvikts podie-system i aluminium för scenbyggeri med obegränsade möjligheter. Alla benlängder med snabb-koppling.

Hållå där

...Peter Hogenäs, Projektledare för festivalen "En Kulturskola i Rörelse", KULMUS, kulturskolan i västra Göteborg

Ni skall anordna en festival för kulturskolor i juni. Hur kom ni på den idén?

Festivalen är sprungen fram ur två olika idéer som nu förenas. Vår första idé var en festival som en del av ett förändringsarbete inom kulturskolorna i Göteborg. Vi sökte pengar av Göteborgs stad och fick det, men bara för ett år.

Parallellt med detta lade några politiker i kulturnämnden för några år sedan fram idén att skapa någon slags kulturell motsvarighet till Gothia Cup*. En stor, internationell återkommande festival i Göteborg. I höstas kom, för oss lite plötsligt, ett politiskt beslut. Det var ett inriktningsbeslut – en festival skulle uppstå och den skall vara återkommande. Det var naturligtvis väldigt glädjande för oss, så vi slog ihop de här två idéerna.

Festivalen blir med detta mer utåtriktad än vad vi först planerade. Den kommer att synas på staden. Fler grupper och pedagoger kan bjudas in utifrån. Vi behåller perspektivet att arbeta för ökad integration som vi tänkt oss tidigare. Vi vill lyfta fram funktionshindrade ungdomar men också grupper som inte finns i kulturskolan idag, exempelvis invandrarköreningar som har egen barnverksamhet.

Man kan se festivalen i sommar som en ganska liten start på något vi hoppas blir riktigt stort med tiden.

Hur många deltagare räknar ni med då? Mellan 5- 700 deltagare detta första år. I första hand vänder vi oss till elever från sjätte klass upp till och med gymnasiet. Lärare får gärna komma även utan elever, men det kommer inte att bli så många programpunkter som vänder sig bara till dem. Några frukostseminarier, men det finns å andra sidan mycket att lära sig i alla övriga aktiviteter som i första hand är hopsatta för elever.

Hur ser behovet av en sådan här festival ut? Vad vill ni åstadkomma?

Det finns naturligtvis redan festivaler där kulturskolorna visar upp delar av sin verksamhet. Men dels är de nästan uteslutande inriktade på musik, främst orkesterverksamhet, och dels är ingen

av dem processorienterad. Vi vill skapa en festival där det kommer till stånd nya möten som leder till en förnyelse av kulturskolans verksamhet. Möten mellan olika konstformer och mellan olika gener. Och vi anstränger oss hela tiden för att hålla fokus på det som inte är musik.

Ser ni den här förnyelsen som nödvändig för musik- och kulturskolan? Är det ett motiv till festivalen?

Ja, det är det. Vi förhåller oss till en tradition, den är bra i sig, men samtidigt måste vi relatera till kulturen i samhället i övrigt. Vi måste hänga med i den förändring som sker av ungdomars kultursyn. Vi tittar exempelvis på vad våra elever har gjort när de lämnat oss. En grupp med fd kulturskoleelever finns i Komodo, en slagverksensemble som kommer att ta hand om en del programpunkter på festivalen. De har skapat mycket nytt även efter det att de upphört vara elever hos oss. Blandat in musik från andra kulturer mm. Vi kan lära oss genom att studera deras utveckling.

Tror du själv att musik- och kulturskolan måste göra detta för att överleva?

Svårt att säga, men vi måste i vilket fall arbeta med hur vi skall hålla intresset uppe hos ungdomar. Vi ser ju en vikande trend inom vissa instrument. Men det finns många sätt att tänka och festivalen kommer inte att presentera någon patentmedicin. Själv har jag en bakgrund i blåsorkesterverksamheten och vi har i Kulmus arbetat mycket med att lägga till rörelse och även drama och bild i deras arbete. En av många möjligheter att göra orkestern intressant är att blanda in andra konstformer. Vi har i det arbetet fått mycket inspiration från kören Amanda och körledaren Gunnar Eriksson. Nu vill vi gå vidare till de andra konstformerna och hitta sätt att berika dem med inslag från olika konstformer.

Vad kommer det att vara för innehåll på festivalen?

Först vill jag säga att vi länge bollat idéer med lärare och delvis elevgrupper. Vi har fått in väldigt många idéer. Festivalen ser nu helt annorlunda ut gentemot för ett år

sedan när vi startade denna process.

Vi har bjudit in en del grupper och enskilda lärare som ledare för olika workshops. Några exempel är Kören Amanda, Komodo, slagverksgruppen jag berättade om tidigare, Excaravalho från Rio de Janeiro, Sten Kjällman, Twisted feets från Mölndal och Cirkus Cirkör. På bildkonstområdet kommer Mattias Gunnarsson, studierektor HDK.

På dagarna blir det workshops och på kvällarna kan man möta grupperna i olika föreställningar. Vi kommer också att ordna dans, disco mm, på kvällarna.

Vi hoppas festivalen kan bli mer internationell så småningom. I år är det "bara" grupper från Palestina och Brasilien som kommer.

När sker allt det här då?
20-22 juni 2011

Vilka betalar kalaset?

Göteborgs stad står för all finansiering. Men vi har många samarbetspartners som Kultur i Väst, RUM, Högskolan för scen och musik, Konserthuset, Göteborgs Symfoniorkester och SMOK.

Något du ser extra mycket fram emot?

En spännande invigning och avslutning. Invigningen blir intern och avslutningen sker på Götaplatsen för allmänheten. Det blir spännande. Alla deltagare och alla uttrycksformer skall vara med!

När blir detta större än Gothia Cup?

– Då behöver vi nog se festivalen i ett tioårsperspektiv.

Hur anmäler man sig?

– Det kommer ut en folder i mitten av mars. Nätanmälan kommer att ske via Göteborgs kommuns och även SMOKs hemsida.

Tack. Då ses vi i Göteborg!

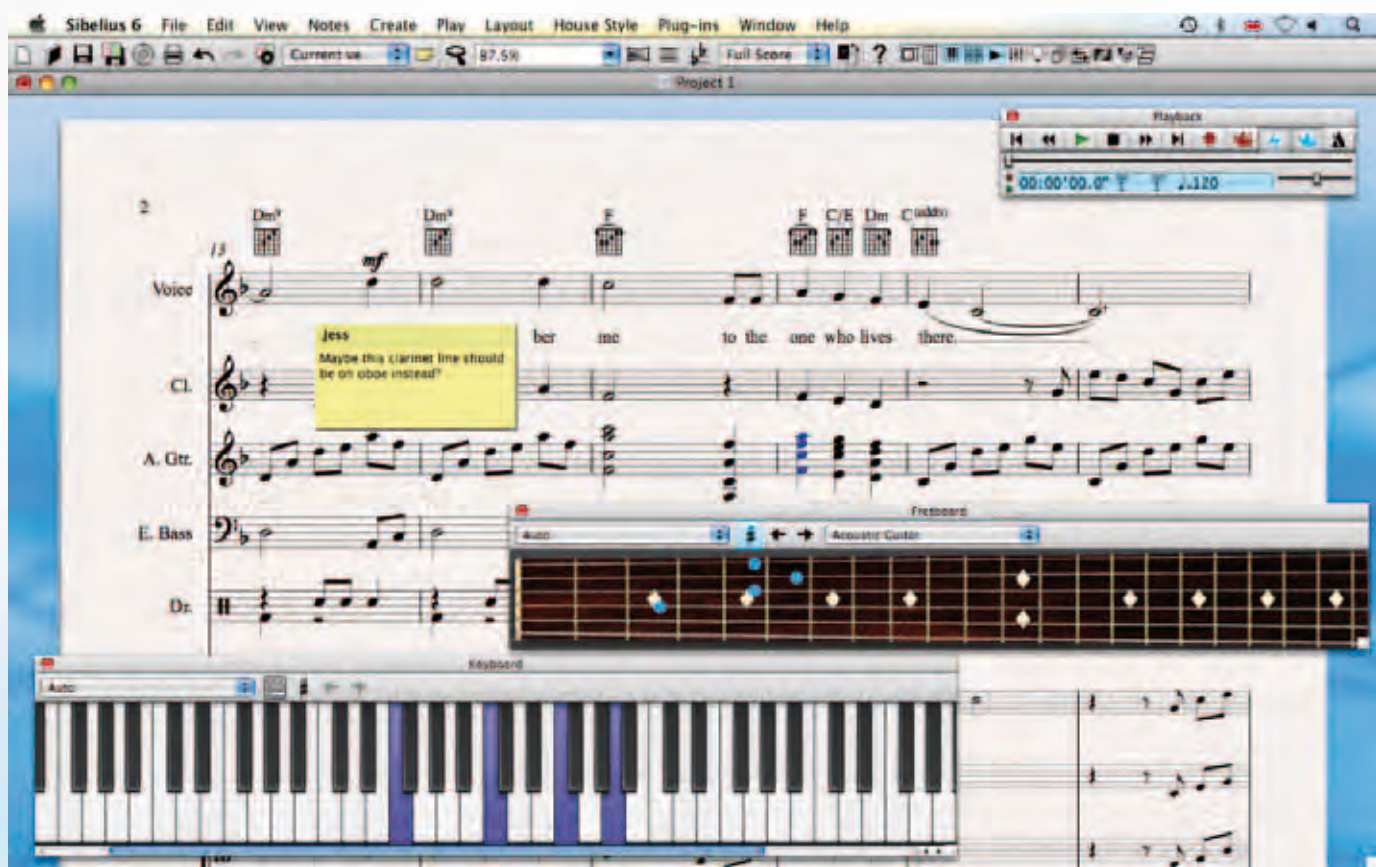
* Gothia Cup är världens största ungdomstävling i fotboll och arrangeras varje år i Göteborg. Fler än 35 000 deltagare från 71 nationer kommer att delta till sommaren.

Text: Håkan Sandh

MUSIKINSTRUMENT - NOTTAVLOR - NOTER
till skolor och privatpersoner
Skolornas Musikvaruhus Sareco AB

Sareco

www.sareco.se Etablerad 1958 Tel 026-61 74 60

Sibelius 6

Världens bäst säljande notskrivningsprogram.

Sibelius 6 är lätt att komma igång med för nybörjaren men innehåller ändå alla verktyg som ett proffs behöver

När du köper Sibelius 6 från musikskolan.se ingår alltid den svenska handboken och ett års fri svensk support.

Vi erbjuder även utbildningar i Sibelius på flera nivåer och anpassat till dina behov. Kontakta oss för mer information eller besök www.sibelius.se

Hos musikskolan.se hittar du även notböcker och tillbehör för musikundervisning i klass och kulturskola. Kontakta oss gärna via telefon eller e-post om du har frågor eller om du önskar mer information.

Thirteen-

musikalfilm på schehmat

Tidig eftermiddag på Sagabiografen i Härnösand. Kön mot godisdisken ringlar lång och snart sprider sig den bioobligatoriska doften av popcorn i lokalen. Försedda med detta och annat ät- och drickbart går biobesökarna in i själva biosalongen med dess röda sammetsfåtöljer och kristallkronor. Publiken denna måndag består av dryga 200 tolv- och trettonåringar och en handfull lärare. Det sorlar och stimmar av spänd förväntan i luften, för filmen som snart ska rullas i gång är deras egen skapelse, och många av dem kommer att synas på duken. Så släcks ljuset och musikalfilmen Thirteen tar sin början. Och nu gäller det att skärpa öronen, för filmen är på engelska, utan svensk text.

Två timmar senare har vi fått uppleva tolv olika berättelser – en av varje medverkande skolklass – om svåra ämnen som självmord, mobbning och utanförskap men också om mod och självvanskan, kärlek och vänskap, kompletterat med en absurd dröm. De gemensamma nämnarna är, förutom att dialogen är på engelska, att varje film innehåller en låt av Supertramp, framförd med sång och dans av de agerande eleverna, och ett skoldisko där varje film avslutas.

GJORDE DET ENKLARE ATT MOTIVERA SKOLORNA

Och det är antagligen en av de snabbast producerade långfilmer som visats på Sagabion. Projektet Thirteen drog i gång i början av hösten, som ett led i Skapande skola, med Härnösands musik- och kulturskola som huvudman. Initiativet kom från filmaren Caj-Åke Hägglund, som redan tidigare hade jobbat med film i en Härnösandsskola, då med elever i fyran. I Thirteen, beslöts det, skulle samtliga sjätteklassare i stan medverka, och filmerna skulle utgå från värdegrundsord. Dessutom skulle den göras på engelska.

– På så sätt var det enklare att motivera skolorna, säger Caj-Åke Hägglund.

Engelsklärarna i respektive skola fick till uppgift att ge varje klass varsitt värdegrundsord, som rädsla, mod, framtidsstro, vänskap. Eleverna fick sedan skriva ett förslag till manus utifrån detta ord. Handlingen skulle utspela sig i närheten av respektive skola, och flertalet roller

När Härnösands musik- och kulturskola gör film utifrån värdegrundsfrågor, tillsammans med stans alla sjätteklassare, dominerar de tunga och svåra ämnena, som mobbning och självmord. Men där finns också berättelser om ung kärlek och kamratskap.

20-22 maj 2011

Årets festival är som alltid fullspäckad av konserter, workshops, öppna scener och annat skoj för ungdomar som sysslar med musik och kultur. Årets stora dragplåster är multikulturella gruppen Awake-project. Välkommen att läsa mer om festivalen och om hur du anmäler dig, på www.rum.se/festival.

Sista anmälningdag 20 mars 2011

skulle kunna göras av ungdomarna själva.

– De skrev manusen på svenska, och så valde jag, tillsammans med lärarna, ut vilket manus som bäst motsvarade ordet de fått och som dessutom funkade att göra film av, säger Caj-Åke Hägglund.

– Sedan lät jag klassen jobba i smågrupper med att översätta replikerna, säger Mimmi Windling, engelsklärare i Gerestaskolan.

En elev i varje klass fick i uppdrag att vara regissör och så fick ungdomarna önska sig arbetsuppgifter; skådespelare, dansare, sångare, fotograf, ljudtekniker och så vidare.

Efter att samtliga fått en halvdags filmkunskapsundervisning med Caj-Åke Hägglund började själva filmandet i slutet av oktober.

– Vi jobbade hela höstlovet, säger Caj-

Åke Hägglund och berättar att de enda klagomålen över detta kom från några elever som var bortresta den veckan och inte kunde vara med.

Eftersom det hela skulle bli en musikalfilm bokades också en studio i stan för inspelning av sångpartierna.

– En rolig grej var att vi fick ihop en hel kör, varav två killar, säger Caj-Åke Hägglund.

Utöver det fick alla som ville prova att sjunga i studion. Och när några tjejer som ansåg att de inte kunde sjunga, så att de ändå gärna stod på scen löste han det så, att flickorna fick mima till andras sång.

Som musiker i filmen engagerades lite äldre instrumentalelever från musik- och kulturskolan.

Så vidtog redigeringsarbetet, i turbofart, eftersom ungdomarna var lovade att få se ett första resultat av sitt filmarbete i början av december.

– Vi hade egentligen alldeles för kort tid på oss, så det vi visade då var inte alls färdigt, säger Caj-Åke Hägglund.

Vilket kanske var en lärdom i sig för ungdomarna.

– Det var mycket svårare att göra film än jag trodde, säger Clara Gustafsson från Brännaskolan.

Och filmarbete består av mycket väntan och många omtag, konstaterar hennes klasskamrat Julia Keranovic:

– Man fick göra om gång på gång. Men det var jättekul att få prova att vara skådis!

Att jobba på engelska var en utmaning.

– Puh, det var jobbigt att översätta, säger Ronja Grafström från Gerestaskolan.

Lite obekvämt kändes det också att agera på engelska tycker ungdomarna.

Caj-Åke Hägglund och Mimmi Widling.

200 elever har producerat en långfilm.

— Och så blir det ju lite konstigt när man ser svenska skyltar, när alla pratar engelska, säger Omar Muhammed Ali, Gerestaskolan.

Men både han och de andra tror att de lärt sig mer engelska på kuppen.

Innehållet då? Derik Adam Omar från Brännaskolan har blandade känslor.

— Jag vet inte precis om en film om ungdomar som mobbar, super och tar livet av sig är något som man vill presen-

tera utanför Sverige, säger han. Folk kan ju tro att svenska ungdomar är sådana.

Men Caj-Åke Hägglund är lugn. Han tänker skicka filmen till fem olika skolfilmsfestivaler, bland annat en i New York.

— Sådant här funderar nog ungdomar på i andra länder också. Och det finns ju ljus i Thirteen också.

Text och foto: Ingela Hofsten

Fakta

Thirteen-projektet är ett samarbetsprojekt mellan Härnösands musik- och kulturskola, Scenkonstbolaget i Västernorrland, Svenska kyrkan och medieprogrammet vid Härnösands gymnasium. En stor del av projektet finansieras genom medel från Skapande skola.

MUSIKHÖGSKOLAN INGESUND

Förändra framtiden!

Vi finns utanför Arvika i västra Värmland. Vi är en av Sveriges sex musikhögskolor. Vi utvecklar musikalisk talang och utbildar bland annat lärare, ljudsättare, musikterapeuter som arbetsmarknaden efterfrågar.

Du förändrar din framtid hos oss.

Musikhögskolan Ingesund är en del av Karlstads universitet – det moderna universitetet.

Lämna in din ansökan
senast den 15 april 2011

IMH.KAU.SE

MUSIKHÖGSKOLAN
INGESUND

SOMMARKURSER I HALLAND 2011

*Jazzimprovisation

4-9 juli på Katrinebergs Folkhögskola
För dig som är mellan 15-20 år

*Symfoniorkester

8-14 augusti på Katrinebergs Folkhögskola
För dig som är mellan 12-18 år

*Låtspel & Folkmusik

8-14 augusti på Kuggaviksgården, Åsa
För dig som är mellan 12-20 år

Anmälan & mer info hittar du på
www.musikihalland.se

Musik i Halland

Linnea Lundborg har gått i kulturskola sedan åtta års ålder. Nu bor hon i Lund, skriver på sin debutroman och har precis läst en genuskurs på universitet. Sedan dess är hon både lite visare, och mycket argare. Riktigt förbannad. Det är lite jobbigt faktiskt. Därför försöker hon skriva om genus och kultur så ofta hon kan, och hoppas på en förändrad värld så snart som möjligt.

Var finns jämställdheten?

Rapport efter rapport talar samma tydliga språk - den svenska skolan är långt ifrån jämställd. För den som ännu inte förträngt sin egen skoltid, är "nyheten" om att flickor presterar bättre men mår sämre än pojkar, förmodligen ingen överraskning. Arbetet för förändring går långsamt, men är i alla fall påbörjat, och har äntligen blivit en nationell angelägenhet.

Men det finns en typ av skola som ingen nämner. Musik- och kulturskolorna är underligt tysta i debatten. Här verkar genuset knappt ens vara påtänkt. Trots att nästan fyra procent av Sveriges befolkning just nu studerar i skolorna, trots att minst lika många är inblandade genom sina roller som lärare och föräldrar, och trots att de finns i nästan alla landets kommuner, verkar det inte finnas något större intresse för skolorna från politiskt håll, och knappast för deras jämställdhetsarbete. Kulturskolorna verkar vara glömda. Sakta blir de politiska frizoner, där mer eller mindre dolda hierarkier kan prägla ungas identitet, kreativitet och framtida liv.

Det finns några enkla "genvägar". Som idén om att allt skulle bli bra om killar "också" sjöng i kör och tjejer "också" spelade elbas. Det är att förväxla brytandet av mönster med bytandet av symboler. Som att byta plats på sonens och dotterns tröjor, och förvänta sig att könsrollerna ska följa med färgerna. När man försöker locka killar till körer går man rakt i den fällan. Man väljer coola sånger av Michael Jackson och låter pojkarna spexa med rekvisita och koreografi. Samtidigt som tjejernas körer inte förändras alls. Eftersom tjejer ändå helt frivilligt uppsöker körerna, verkar man inte se någon anledning till att låta dem sjunga häftigare sånger än om ledsna, smältande snögubbar. Samtidigt dansar killarna förbi dem i hatt och solglasögon, och sjunger att de ska "hoppa ner från Eiffeltornet" om tjejer så mycket som ler mot en annan kille. Denna helt otroligt orättvisa uppdelning följer sedan med eleverna upp i åldrarna. I gymnasiekörerna är det fortfarande killarna som står för spexandet, medan tjejerna har bytt ut snögubbarna mot lika ledsna, gråtande hjärtan i långsamma, smäktande ballader.

Att som körledare på detta sätt vilja främja körsång är att förstärka könsroller som redan är inpräntade i varje genuskodat hjärta. Genom att istället göra körfenomenet bredare och tillåta både spexande och känslomässighet i en och samma kör hade gett tjejer en chans att agera utanför den kvinnliga normen. Som det är nu, förstärks den istället ytterligare. Kanske finns det en oklar tanke om att bevara en historia av barbershop och gosskör - men det är sångerna som ska leva vidare, inte könsfördelningen. Säkert hade en bredare, moderna kör även attraherat killar

att söka sig till det gemensamma sjungandet. Man behöver inte skapa två olika körer för att attrahera två olika kön, man kan skapa en kör som passar alla oavsett kön.

Självklart är inte våra kulturskolor isolerade från det samhälle som de existerar i. Som en del av den kulturella sfären påverkas skolorna av rådande trender och normer inom branschen, men har också en möjlighet att påverka. Kulturskolan är en av få platser där unga människor får möta vuxna i ansvarsfulla situationer utanför hemmet, och dessa instanser blir mycket viktiga för formandet av en människas identitet. Det går att utbilda ännu en tioårig kille som vill spela gitarr, utan att uppfostra ännu en man till att spela ett traditionellt manligt instrument tillsammans med andra män, som spelar andra traditionellt manliga instrument och tillsammans spelar låtar av män, för män, om män eller mäns syn och begär till kvinnor, och på ett manligt sätt.

Man kan påverka när man sätter upp sina egna produktioner. Varje luciataåg och musikalshow skapar förväntningar, som blir traditioner. Och man kan påverka via de elever som fortsätter skapa och utbilda sig. Dock i en bransch där män fortfarande innehar nästan alla poster inom skapandet, producerandet och framförandet av kultur, medan kvinnor begränsas till att vara konsumenter av de manliga kulturyttringarna. När musiken når undervisningsnivån är skadan redan skedd. Den musik man framför är redan genuskodat. Kvinnor i musikbranschen objektifieras och tvingas musicera genom sin kropp, som sjukt nog står i vägen för deras musik. Musiker som Britney Spears och Dolly Parton är alltid främst kvinnor och sekundärt artister, medan Leonard Cohen eller Robbie Williams kan vara professionella musiker utan att tvingas knyta sin karriär till sin kropp.

Med tanke på vilka ideal som fortfarande råder inom musikbranschen, kan man förstå varför kulturskolans verksamhet ser ut som den gör. Man kan förstå strukturerna, men man behöver inte acceptera dem. Vi har lyckats ändra dem, och världen, innan. Utan kulturskolorna skulle vi få en tråkigare, tystare värld. Det är hög tid att även göra den lite rättvisare. Att se till att alla, på lika villkor, får vara med och höras. Det kommer låta fantastiskt.

Linnea Lundborg

Debatt 1

Ni är inte kloka – ni förstår inte att det här inte går! Mannen menade det som högsta beröm, och precis så tog de det också, de två musiklärare som leder AllaKan-kören i Umeå.

Positiva känslor kring AllaKan-

AMATÖR, MUSIKSTUDENT ELLER YRKESMUSIKER?

Hos oss hittar du ett brett sortiment av stråkinstrumentet för just dig. Vi har instrument i alla prisklasser. Även tillbehör så som stråkar, strängar, stöd, hartsch, etuier etc.

Vi skickar alltid fraktfritt över hela landet med buss eller post för snabb och säker leverans.

Ta en titt på hemsidan och hör av dig så ska vi hjälpa dig med det du behöver.

Vi finns inte längre bort än ett telefonsamtal eller mail.

Välkommen!

Mattias Sandlund

dinfiol.

GERINGSGATAN 2 • NORRFJÄRDEN
TEL: 0911-20 94 71 • 070-300 00 10
INFO@DINFIOL.SE • WWW.DINFIOL.SE

*Hjärtat det kan dunka dunk dunk dunk, det kan ticka tick tick tick,
det kan sucka suck suck suck, eller slå en volt!*

Torsdagseftermiddag i Umeå musikskolas orkestertal. Medlemmarna i AllaKan-kören sitter i på stolar i en halvcirkel. De flesta sjunger av hjärtans (!) lust, medan andra sitter tysta, men vaggas med kroppen, och några hummar med så gott de förmår. Flera av dem ackompanjerar ord och melodi med rörelser. Framför dem turas Inger Sandström och Jessica Marklund om – den ena dirigerar, mimar, tecknar med händerna och sjunger före medan den andra kompar på flygeln. En och annan låt är ny – då delar körledarna ut papper med texten skriven i stort typsnitt, och sjunger före, strof för strof. Andra sånger kan de flesta utantill.

Kören sjunger låt efter låt, mest schlagers, och ibland anmäler sig frivilliga solister. Sofia, till exempel, som ställer sig framme vid flygeln och överraskar körledarna med sitt säkra framförande av Sköna människor.

FICK IDÉ FRÅN KOLLEGA

AllaKan-kören i Umeå är inne på sitt femte år. Musikskoleläraren Inger Sandström fick idén från en kollega i Jönköping och frågade Jessica Marklund om hon ville prova. De två hade inte jobbat ihop tidigare.

– Men dels kompletterade vi varandra bra, eftersom jag undervisar i kör och piano, och Jessica har sång och rytmik. Dels hade jag på känn att vi skulle jobba bra ihop, säger Inger Sandström.

FANTASTISKT STÖD

Vilket hon fick rätt i. De startade kören

med sju deltagare hösten 2006, med fullt stöd från musikskolerektorn, som också anmälde de två lärarna till Pascalprojektet, som just dragit i gång.

– Vi visste inte alls vad det var, och blev häpnad när vi insåg att vi skulle få åka till Stockholm och gå på kurs tre gånger om året i tre år, säger Jessica Marklund med ett leende. Det var fantastiskt, framförallt för att vi fick träffa folk som kunde berätta om sina erfarenheter av egna eller andra människors funktionshinder. Jag kände att det öppnade mina ögon och att man fick lite uppfattning om vilka reaktioner man kan stöta på, både från de funktionshindrade själva och andra.

– Ja, vi fick lära oss en del som egentligen inte hade med musiken att göra, men som är bra att känna till, säger Inger Sandström. Tecken som stöd, till exempel. Du såg kanske att vi försökte använda lite sådant på körövningen.

Allt eftersom har kören växt, och i dag har den drygt tjugo medlemmar, varav många varit med ända sedan start.

– De som varit med länge har utvecklats jättemycket, säger Inger Sandström. Alla har blivit duktigare att sjunga, och de är jättebra på att komma ihåg texter.

– Och tänk han som i ett år satt tyst och bara diggade, och sedan plötsligt började sjunga, säger Jessica Marklund.

Själva har de lärt sig massor, säger de; tydlighet, flexibilitet, att öva samma saker länge, vikten av rutiner. Å andra sidan tycker de inte att det är så stor skillnad mellan att arbeta med funktionshindrade och så kallade normalbegaavade.

www.noter.eu

kören

– Det går lite långsammare i AllaKan-kören, säger Inger Sandström, framförallt för att det uppstår små orosmoment ibland. Som när en tjej satt på huk bakom orgeln hela övningen, bara för att någon annan satt på det som hon betraktade som sin stol.

ÖVNING MED

DYNAMIK OCH RYTMIK

Allt eftersom tiden gått har de också kunnat öka på svårighetsgraden lite, bli lite "strängare".

– Framförallt har vi börjat jobba en del med dynamik och rytmik, säger Inger Sandström. De har blivit otroligt bra på tajming.

Däremot upplever hon det som svåra-

re att jobba med gehör med de tonosäkra körmedlemmarna.

Repertoarmässigt har Inger Sandström och Jessica Marklund satsat på "trallvänliga" och välkända låtar, och i viss mån utifrån önskemål från körmedlemmar.

– Många av körmedlemmarna lyssnar mycket på musik och det är faktiskt svårt att hitta en låt som inte någon av dem hört, säger Jessica Marklund. En bra sak kan vara att välja låtar där en eller ett par meningar upprepas flera gånger, så kan de som har ett begränsat språk eller inte kan läsa ändå lära sig rätt snabbt.

Hon och Inger Sandström uppmanar alla kolleger som känner sig sugna på att starta en sådan här kör att göra slag i saken.

– Det är fantastiskt roligt på alla sätt, säger Jessica Marklund. Deltagarna har kul och vi också – ibland känns det faktiskt som om den här timmen knappt är ett jobb!

Så har en timme gått och repetitionen lider mot sitt slut. Dags för en avslutningslåt.

– Nu låtsas vi att vi har konsert, säger Inger Sandström. Då sjunger jag inte, utan gör bara såhär, säger hon och visar med armarna hur hon tänker dirigera. Nu tycker jag ni ska stå upp!

Och så sjunger AllaKan-kören en av sina absoluta favoriter; Margareta, så att det redan höga taket nästan lyfter och flera av körmedlemmarna börjar dansa.

Sedan har många bråttom till buss och

En del körmedlemmar har kommit hit tillsammans med sina assistenter, andra på egen hand.

färdtjänsttaxi, men ett par av dem hinner byta några ord med oss medan de tar på sig jackorna.

Håkan Oscarsson, 37, är som han själv uttrycker det halvny körmedlem – detta är hans andra år. Han har en favoritsång: – Den som Helen Sjöholm sjöng i Så som i himmelen. Jag gillar texten.

Hanna Siikavaara, 23, som står bredvid, är veteran i kören.

– Jag har varit med jättelänge och det är jättekul, säger hon. Och det bästa är när vi är ute och reser!

Hon syftar på den resa till Pascalprojektets festival i Västerås, som kören gjorde hösten 2009.

FIN HJÄLP FRÅN ELEVERNAS FÖRÄLDRAR

– ”Å, tänk om vi skulle kunna åka dit med kören!”, tänkte vi, berättar Inger Sandström. Och de fantastiska föräldrarna till våra körmedlemmar sa ”självklart” och fixade alltihop.

Och så för tio av de då femton körmedlemmarna, de två lärarna och några föräldrar den långa vägen till Västerås och gav både konsert och workshops.

Föräldrarna är över huvud taget ett stort stöd, säger de båda körledarna.

– Vi får enormt mycket positiv respons från föräldrar som tycker det vi gör är viktigt, säger Jessica Marklund.

Det var också en pappa som sa det där om att hon och Inger Sandström inte är kloka.

– Det tar jag som ett bevis på att vi vågar och tror att våra körmedlemmar kan lite mer än vad folk förväntar sig.

Text: Ingela Hofsten
Foto: Björna Wanhatalo

Fotnot: Pascalprojektet var SMoKs satsning för att anpassa kulturskolornas verksamhet för funktionsnedsatta 2006- 2010.

Du vet väl att nyheter från andra media finns varje dag på

www.smok.se

Där kan du också skriva dina egna kommentarer!

EN TÄVLING I ÖRESUNDSREGIONEN FÖR UNGA KLASSISKE MUSIKER UNDER 20 ÅR

Öresunds Solist 2011

BLÅS OCH STRÅK

FINALKONSERT

Söndagen den 20 mars

KL. 10.00-18.00

AVSLUTANDE KONSERT KL. 15

PALLADIUM

Södergatan 15

Malmö

FRI ENTRÉ

TÄVLANDE 12-16 ÅR

Kitiara Braune, violin, 14 år (S), Marcus Bäckerud, violin, 13 år (S)
Runi Hentze, trumpet, 16 år (S), Carlo Janusz Becker Lauritsen, cornet, 13 år (DK)
Christian Øland Schultz, fagot, 16 år (DK), Jonathan Algot Swensen, cello, 14 år (DK)
Ebba Wallén, tvärflöjt, 16 år (S), Laura Ziani, cello, 15 år (DK)

TÄVLANDE 17-20 ÅR

Michaela Hansen, tvärflöjt, 18 år (S), Anne Sophie Broholt Jensen, horn, 20 år (S)
Flavia Jørgensen, tvärflöjt, 18 år (DK), Johanna Qvamme, violin, 19 år (DK)
Kirstine Schneider, violin, 17 år (DK), Maria Steinaa, tvärflöjt, 17 år (DK)
Victoria Stjerna, violin, 18 år (S), Bence Toth, violin, 19 år (S)

www.oresunds-solist.com

Öresunds Solist, sekretariat: Ishøj Kulturskole, Vejledalen 9, 2635 Ishøj, www.ishojkulturskole.dk

Musiklärare! Gå med i nätverket IMPULS för mer jazz i skolan

Kostnadsfritt och pengar att söka för era projekt

Kolla www.swedejazz.se för mer information och anmälan.

Svenska Jazzriksförbundet och Mary Lou Meese YouthJazzfund

JAZZ

**FÖR UNGDOM
15-25 ÅR**

**VECKA I HÖGA KUSTEN
8-13 AUG 2011**

FÖR TOLFTE ÅRET i rad kör vi nu en vecka laddad med jazzmusik och socialt umgänge. Undervisningen kommer att ske på folkhögskolan i Härnösand, där vi också bor och äter. Kursen startar måndag den 8 augusti med lunch och avslutas lördag 13 augusti med konserter på stan och på Jazzklubben Metropol på kvällen. Hemresor sker söndag 14 augusti.

Lärare i år är Lisa Bodelius på trombon, Amanda Sedgwick på saxofon, Per Nordgren på gitarr, Maggi

Olin på piano, Martin Sjöstedt på bas, Daniel Fredriksson på trummor samt Gustavo Bergalli på trumpet. Kursledare är Fredrik Norén.

Kursavgift är 3500 kronor inkl. kost och logi i dubbelrum. Enkelrum mot tillägg.

Sista anmälningsdag: fredag 17 juni.

Max antal deltagare: 49 st

Anmälan skickas till: "Jazzkursen"
Scenkonstbolaget Musik
c/o Fredrik Norén
Kastellgatan 15, 871 33 Härnösand

För information:
fredrik.noren@telia.com
Tel 0611-721 56 eller 070-641 49 47

GUSTAVO BERGALLI - MARTIN SJÖSTEDT - AMANDA SEDGWICK - FREDRIK NORÉN - DANIEL FREDRIKSSON - MAGGI OLIN - PER NORDGREN - LISA BODELIUS

Härnösands Folkhögskola

scenkonstbolaget | musik
www.scenkonstbolaget.se

Härnösands Kommun

Mary Lou Meese Youth Jazz Fund

Barnen snuvas på sångupplevelsen i förskola och skola!

Musik- och kulturskolan behövs som föredöme i kunskap och undervisning

SÅNGERNA FÅR FEL MELODI...

Nu har det nyss varit jul, och barnen i förskola och skola har kanske fått möjlighet att sjunga mer än under övriga året. Tyvärr är det alldeles för vanligt att pedagogerna inom dessa verksamheter inte vet med vilka "musikaliska grepp" de ska få Luciasångerna, Tomtarnas julnatt, En sockerbagare, eller de kommande vår och sommarsångerna att låta som de skall! Här borde Kulturskolan i hög grad gå före med kunskap och föredöme både för skolpersonal och elever, för kunskapen finns väl, eller?

DET ÄR INTE OK ATT LÅTA BARNEN SJUNGA I ETT LÄGE DE INTE HAR!!! Alla barns röstutveckling är naturligtvis inte lika, därför är det dubbelt viktigt att förebilden blir riktig, så att barnet kan imitera den. Då utvecklas barnets röst.

Från och med 3 års ålder sjunger de allra flesta barn rätt melodi när sångerna läggs i deras eget röstläge. Tyvärr tänker lärarna och pedagogerna oftast på sina egna röster i sångsammanhang och lägger sångerna i ett bekvämt lågt läge, vilket gör att barnen måste "rappa" fram sångerna istället! Det är inte ovanligt att barnen blir besvikna, och de barn som är "sångvana" sjunger inte alls med eftersom de inte känner igen melodin, eller så vet de inte vilken av alla "20" stämorna de ska sjunga. Varje barn väljer ju en alldeles egen ton ur sitt röstomfång när det blir omöjligt att imitera lärarens

låga toner.

Det blir inget bra resultat av sången, när barnen vänjer sig vid att det ska låta som ett stort "ljudcluster" när man sjunger tillsammans. De struntar i att "pricka" tonerna, eftersom det inte finns någon melodi i rätt läge att följa. Barn "oktaverar" heller inte, och lägger inte sången automatiskt en oktav högre, även om det skulle passa dem bättre. De lär sig, att det inte är viktigt att sjunga rätt, och kan därmed stagnera i sin sångutveckling.

Det är heller inte ovanligt att även personalen tror att sången ska låta på detta sätt, när barn sjunger tillsammans. Därmed bryr man sig inte om att göra någon förändring.

Vi vet ännu för lite om vilka långsiktigt negativa effekter det ger barnen, om de år efter år får sjunga tillsammans, med lärarnas omöjliga röstlägen som förebild.

Vad man däremot kan bekräfta genom att ha arbetat med barn och sång under många år, är att alla barn kan lära sig att sjunga om de får rätt vägledning från början, såvida det inte föreligger någon hörseldefekt eller annan skada.

Det handlar alltså om att välja ett högre läge för sången, även om det blir obekvämt för läraren. Det är ju barnen som ska få sångupplevelsen, eller hur? T.ex. bör lägsta tonen i sången inte understiga tonen c1 mitt på pianot, särskilt när det gäller förskolebarn. (Lätt att ta reda på vilken ton det är.) *Små barn har inga låga toner!* Det har korta stämband.

Korta strängar genererar ju som bekant bara höga toner, eller hur? När barnen föds är stämbanden 3-5 mm, och de tar tid på sig för att växa!

Naturligtvis är det också viktigt med en god röstförebild.

SÅNGENS BESTÅNDSDELAR

En sång består av tre viktiga beståndsdelar:

1. takt (inklusive rytm och puls)
2. text
3. melodi.

Inget av detta kan uteslutas! Om inte dessa delar finns med blir det ju inte den sång man vill sjunga, och detta märker barnen! De vet hur det skall låta och de hör när det inte stämmer.

Det är viktigt att ta barnens musikalitet på allvar.

BRISTFÄLLIG UTBILDNING BLAND PERSONAL

Den svenska skolan och förskolan har alldeles för liten kunskap om hur man tar vara på det instrument som alla barn bär med sig (sångrosten), och som är så viktigt att vårda ur flera synpunkter. Barnen ska använda sina röster varenda dag genom hela livet. De människor som skall arbeta med barn i offentlig verksamhet behöver ha kunskap i "den växande rösten" och hur man arbetar med barn och sång. De behöver också ha praktisk erfarenhet från detta i sin utbildning. Detta är särskilt viktigt när det gäller de yngre

Välkommen på vår Sommarkurs
10 - 16 juli 2011

Gustav Mahler
Symfoni nr 5
Dirigent Marit Strindlund

Nils Lindberg
Three Shakespeare Sonnets, uruppförande
Sopransolist Margareta Bengtsson

För 33:e gången bjuder vi in till en Orkestervecka. Koncertmästare är Eva-Helena Morén. Stråkinstruktör är Anders Jakobsson. Träblåset leds av Geoffrey Cox och Brassat av Claes Strömblad. Vi bor och repeterar i Norberg på Klackbergsgården, men spelar som vanligt slutkonserter i Cassels fantastiska konserthus i Grängesberg. Avgift 4.900 kr inklusive helpension, studerande 2.000 kr. Mer information hittar du på www.kammarsymfoniker.se. Har du frågor kontakta John Björklund på telefon 0702-98 23 18 eller e-posta till bjorklund.john@telia.com.

Du är välkommen med din anmälan, gärna senast den 15 maj!

Bergslagens KammarSymfoniker

Med stöd av Dalarnas och Örebro läns landsting, Västmanlandsmusiken och Sveriges Orkesterförbund

Charina Widmark. Foto: Jan-Olof Djerf

åldrarna då man bygger upp en röst från grunden. Det får inte vara så, att skola och förskola blir en bromskloss i barnens sång och röstutveckling!

Personal i förskola och skola måste också lära sig att samverka kring hur man arbetar med barnens röster, så att man för barnen framåt i utvecklingen. I dag finns det mycket hjälpmedel och andra musikaliska möjligheter till förfogande som kan stimulera och utveckla deras gehör och intonation.

Man kan fundera över vad högskoleutbildningen för dessa lärargrupper verkligen innehåller, när resultaten i förskolor och skolor är så nedslående...

RÄTTIGHET TILL SIN SÅNG

Alla barn har rätt att lära sig sjunga i förskola och skola! Så är det inte alls i dag. Förskollärare och lärare behöver veta

hur man arbetar med melodin så att den stämmer överens med sångens övriga beståndsdelar. Punkt.

Barnen har naturligtvis också rätt att få uppleva sångens alla övriga utvecklande sidor, som t.ex. att få uppleva sångglädje, att kunna förkovra sig i ämnet, få stärkt självkänsla och tillgång till sångens "sociala" sammanhang. Detta blir inte självklart, om sångupplevelsen blir en besvikelse för barnet.

Sången och rösten är dessutom mycket viktig när man förstärker inläringen utifrån estetiska läroprocesser.

Visst finns det skolor och förskolor som verkligen är goda föredömen i att arbeta med barn och sång, men de är alldeles för få!

Låt oss slå ett slag för barnens rätt till sång i hela Sverige, och låt gärna mu-

sik- och kulturskolan gå före med gott exempel!

Ps. Omusikaliska barn har vi utrotat i Sverige. De finns inte längre...

Charina Widmark
Musik och Kulturkonsult
Sångpedagog
F.d. Kulturskollärdare

www.noter.eu

Smockan besöker...

Västerbottens län DEL 2

Musikskolan

Här kommer andra delen av kommuner i Västerbotten. Övriga kommuner i länet är välkomna med material till nästa KulturSmockan /Red.

Norsjö

Invånarantal 2010: 4375

Kommunaltanslag 2010: 785 tkr

Övriga intäkter: 60 tkr

Utbud: instrumentalundervisning

Kontaktperson: Birgitta Holmström

Telefon och e-post: 0918-14196

birgitta.holmstrom@norsjo.se

Det här är vi:

Norsjö musikskola är en liten musikskola med ca.85-90 elever som spelar från åk.4-9. Vi är tre lärare fördelade på 2,0 tjänster. Utöver det så har vi samarbete med grundskolan där vi har kompanjonlärarskap i åk.3.

Musikskolan har funnits sedan 1969 och har i dagsläget sina lokaler i f.d Tingshuset som idag heter MUSIKENS HUS. Där sker den mesta av undervisningen samt att vi åker ut till skolan i Bastuträsk.

Trots vår litenhet så undervisar vi på många instrument. Bl.a gitarr, piano, keyboard, elbas, trummor, klarinett, saxofon, tvärflöjt, fiol, cello.

Under läsåret så har vi återkommande uppträdanden. Det är bl.a adventsmorgon, Luciakonsert och Vårkonsert. De

senaste två åren har vi här i Norsjö Kommun haft en vecka i februari som kallas för KÄRLEKSVECKAN. Det är ett nytt arrangemang som engagerar hela kommunen. Det ordnas olika evenemang i kärlekens tecken. Då har vi på Musikskolan arrangerat ett musikcafé i trivsamt miljö med kärlekstema. Mycket uppskattat.

Norsjö med omnejd är känd för att vara en musikalisk bygd. Musik har förekommit i alla dess former. Allt från

kända orgelbyggare till folkmusik, dansmusik, revy, klassisk musik, rock och pop och körsång.

Vi som jobbar på musikskolan är väldigt stolta över att få vara en del av detta. Och att Musikskolan är uppskattad märker man bl.a genom att folk säger att vi märks mycket och att vi bidrar till att sätta guldkant på tillvaron.

Det vi önskar framöver är att få utöka verksamheten med sång och körsång och att få mer resurser till ensemble spel.

Nordmaling

Kommunalt anslag 2010: 1 365 tkr

Övriga intäkter 2010: 120 tkr

Musikledare: Esbjörn Mörtzell

Tel och mail: 0930-141 46,
eml@artedi.nordmaling.se

Detta har vi gjort bra/är bra på:

Vi är, trots vår litenhet, bra på att erbjuda ett brett instrumentutbud. Dessutom lyckas vi varje år, att "skicka vidare" elever som klarar musikestetiska program bra och sedan söker vidare till folkhögskolor och liknande.

Det här har vi på gång:

Vi håller på att "bygga igen". Vi har ju ingen gymnasieskola i kommunen, så eleverna far iväg till Umeå och Örnsköldsvik. Detta innebär att det blir många "omstareter", att vi helt enkelt får lägga om kursen ofta.

Detta vill vi göra i framtiden:

Vi vill arbeta för att få till stånd ett bredare instrumentval bland eleverna, samt utveckla ensemblespelet mer.

Storuman

Invånarantal: 6300

Kommunalt anslag 2011: 650 tkr

Övriga intäkter 2011: 3, 2 miljoner

Utbud: musik, dans, kursverksamhet

Chef: Duncan Kemp

Tel och mailadress: 0951 - 14052,
info@kulturakademien.se

Det här har vi gjort bra:

Överlevt -eftersom ingen trodde på oss. Bred verksamhet för alla åldrar och en verksamhet som påverkar regionen och internationellt samarbete

Det här har vi på gång just nu:

Vanlig musikskoleverksamhet, planering inför sommarens aktiviteter - gospel, opera, sång, rockläger, musikal och gatumusikanter.

Det här vill vi göra i framtiden:

Förutom vidareutveckling av musik i Storumans kommun? Lockar ännu fler besökare till våra evenemang och hjälper Inlandet samordna kulturverksamhet som kan förstärka Umeå European City of Culture 2014.

KURSER på ESI

ETTÅRSUTBILDNINGARNA ht11-vt12

FOLKMUSIK på Nyckelharpa/Fiol

Huvudlärare på nyckelharpa och fiol: Ditte Andersson, Olov Johansson och Sonia Sahlström
Ämneslärare: Mia Marin (fiol) och Niklas Roswall (arrangering)

FOLKDANSKURSEN

Huvudlärare: Andreas Berchtold, Ingrid Frykmo och Ami Petersson Dregelid

HELCHKURSER: 26-27/3 Blåskurs - klarinett och saxofon,
9-10/4 Sjung & Berätta, 7-8/5 Durspel och Danskurs

Mer Info om alla våra kurser och anmälningsblanketter:
www.esitobo.org • 0295-342 90 • info@esitobo.org

ERIC SAHLSTRÖM INSTITUTET
NATIONELLT FOLKMUSIKCENTRUM I TOBO

N NILSSON FIOLOGYGARE AB

Etabl. 1888

ALLT INOM STRÅKINSTRUMENT

Stort urval av
INSTRUMENT OCH STRÅKAR
ETUIER, STRÅNGAR, AXELSTÖD, HARTS m.m.
REPARATIONER

Webbshop via vår hemsida www.fioler.se

Erikslustvägen 62
216 18 Limhamn/Malmö

Tel 040-15 98 03
Fax. 040-15 97 47

E-post: info@fioler.se
Hemsida: www.fioler.se

Medlem av: International • Society of Violin and Bow Makers • Verband Deutscher Geigenbauer und Bogenmacher e.V. • Sveriges Violinbyggarmästare

Hyr ditt blås hos **Musica** Blåsexperten

Sveriges bästa hyresvillkor / Blåsinstrument från **110:-** i månaden
Vid köp dras upp till 12 månaders inbetald hyra av från priset
Kontakta oss för mer information!

MUSICA - STÖRST I SKANDINAVIEN PÅ UTHYRNING!

MUSICA
blåsexperten ab

Ringplatsen 2 - 572 31 Oskarshamn
Tel: 0491 120 40, Fax 0491 771 88
E-post: musica.blåsexperten@swipnet.se
Web: www.musica-blåsexperten.se

YAMAHA
The best you can get

framnäs.

Drömmer du om att ha musik som
yrke eller vill du bara utveckla dina
musikaliska kunskaper.

Musiklinje

- * Klassisk profil
- * Jazzprofil
- * Pop/rockprofil
- * Folk- och
världsmusikprofil

Piteå Sommarakademi 2011

Folkhögskolekurser

- * Sång - tidig musik
- * Piano
- * Klarinett
- * Flöjt
- * Oboe
- * Fagott
- * Trumpet
- * Violin
- * Cello

För ytterligare information:

www.framnas.nu
0911-23 11 00

DEN MAGISKA MIDIMANICKEN

G2M - från GITARR till MIDI!

G2M konverterar dina gitarrsolon till MIDI. En ny värld öppnas av ljudmöjligheter med samplers, synthljud, VST-instrument, ljudmoduler etc. Plötsligt kan din gitarr låta som en fiol!

Låg fördröjning, klarar pitch bend, monofonisk (dvs konverterar inte ackord till MIDI) och inbyggd stämmare med över 70 timmars batteritid.

B2M för bas med samma fina funktioner.

Sweden MIDI Music

webbutik: www.swedenmidimusic.se

tel: 08-80 68 88

– Jag borde spela mer själv. Jag vill ju inte att eleverna ska spela skjortan av mig, säger Stefan Löfvenius.
Foto: Roland Cox

Stefan Löfvenius

– Lusten och gruppen ger eleven drivkraft

– Argentina och Spanien har mycket längre tradition på gitarrundervisning än vi. Men det kan göra dem lite konservativa också.

Så förklarar stipendiebelönade Stefan Löfvenius, 61, varför han ombeds flänga världen runt och visa hur man gruppundervisar. Han mejlar mig sex pedagogiska punkter. Och berättar om en sjunde.

Han har gästundervisat i Finland, Estland, Spanien och Ryssland.

I Argentina mötte han en lärare som hade nybörjargrupper, åtta barn i varje, som han undervisade en i taget. I ett annat hörn i rummet satt de resterande sju och spelade kort medan de väntade på sin tur.

Stefan från Sverige testade sin egen modell, att samla alla åtta.

– På de två timmarna lärde sig eleverna fem eller sex låtar, konsertfärdiga. Och läraren tyckte efteråt att han hade lärt sig mer på två timmar än på tio år.

Nej, Stefan Löfvenius tyngs inte av någon falsk blygsamhet. Han vet att han är en uppskattad pedagog. Han får årliga inbjudningar till Argentina. Nu fick han ett av årets pedagogstipendier av svenska Musikaliska Akademien. Han har dragit igång en internationell gitarrfestival i hemstaden Uppsala, spelade flitigt med Stockholm Guitar Quartet på 90-talet, har gett ut ett antal gitarrböcker och har fler på gång.

FORTSÄTTER SPELA

– Jag tycker att jag har fått alla mina drömmar uppfyllda. Jag kommer att fortsätta spela och undervisa, och jobba med festivalen.

Han vill behålla nybörjarna och gymnasieungdomarna i Bolandgymnasiet och inte bara ägna sig åt lärarstudenterna SMI och musikhögskolan. Han vill ha kontakt med grunden, för sin trovärdighet som pedagog.

Hans studio har vita väggar med festivalaffischer och upphängda gitarrer. En rittavla med markerade notlinjer, en klaviatur och en dator. Genom fönstret

syns det laxrosa Uppsala Slott där gitarrfestivalen tog fart 2005, efter att ha drivits i mindre lokaler sedan 2003. Och längre till höger skymtar man taket på konsert- huset som invigdes 2007.

– Det gav festivalen ett lyft, säger Stefan Löfvenius.

Han har varit musikalisk ledare och Klaus Pontvik administrativ motor under åren. Antalet aktiva deltagare har ökat från några tiotal till över 300. Publiken har vuxit från ett fåtal till 5 000.

Många av deltagarna har lärt känna Stefan Löfvenius genom hans lärargärning. Vilket osökt för oss in på några ”viktiga punkter” som han skickar i ett mejl efter intervjun. Det är sex mycket tankvärda svar på frågan varför elever spelar i musikskolan.

NATURLIG AUKTORITET

Ett av budorden: Auktoritet. En duktig lärare kan i kraft av sitt kunnande få en naturlig auktoritet som gör att eleverna finner sig, lyssnar och tar intryck.

En annan punkt ligger nära: Förebild. Det kan vara en äldre elev, läraren själv, eller en idol.

Uppmuntrande Föräldrar finns med som en av de sex punkterna. Och Stimulans står faktiskt överst, det måste vara så kul att spela så att alla vill öva.

Grupptricket kan utnyttjas om läraren behärskar gruppundervisning. ”För barn och ungdomar har det stor betydelse vad kompisarna tycker och tänker”, skriver Stefan Löfvenius. För övrigt ger grupp- spel mer sammanlagd lärtid per elev.

Men det som Stefan pratar längst och mest om är: Konsert. Han stoppar in en DVD i datorn. Det är en pinfärsk video med elevkonserten nyligen. Ensam tjej i sexan. Två ungdomar som ihop med läraren spelar ledmotiv ur filmen Titanic. Två tjejer som spelar en låt som den ena av dem har skrivit själv.

Och så en avslutande rumba som Stefan har skrivit så att samtliga närmare 20 elever kan vara med.

– Det ska låta avancerat men vara enkelt. Det är hemligheten.

KONSERTEN

Konserten sätter lagom press på alla att lära sig sina saker, menar Stefan.

– Förr var jag jättenöjd med 30 procent av eleverna. 40 procent var en gråzon och 30 procent var jag missnöjd med. Så ser det nog ut överlag i musikskolorna.

– Förr fick eleverna framträda om de var tillräckligt bra. Jag vände på det så att alla ska framträda. Nu är jag nöjd med 90 procent, och 10 procent är ”under inskolning”.

Han viftar med DVD-boxen igen och ler.

– Den här har räddat terminen för mig. Nu behöver jag inte anstränga mig så mycket under resten av läsåret.

Att se sig själv på video och försöka analysera sin lärtid var också en nyckel för honom själv, berättar han.

– Jag försöker att utveckla inte bara eleverna utan mig själv också. Ingen är fullkomlig, inte ens jag, säger han självironiskt.

”TROFÉER”

En sjunde pedagogisk punkt, en som inte står i Stefans lista men kanske borde göra det:

– Jag tänker mig att eleverna ska ta troféeer. Om de kommer hem till någon som har en gitarr ska de kunna ta ner den från väggen och spela något. Imponera lite.

Förresten... vi är nog inne och nosar på ett åttonde budord också: Musikvalet. Rätt musik, arrangerad så att nybörjare och avancerade kan spela tillsammans.

Svensk folkmusik kan ofta vara det rätta.

– Den gillar både hårdrockare och professorer i komposition. Och argentinar!

Roland Cox

Tips: Den som vill se och lyssna på Stefan Löfvenius spel och se honom leda kan söka honom på Youtube.

***

I nästa nr stipendiat nr 2:
Hervor Schweidenbach från
Danderyds kulturskola

Kungliga Musikaliska Akademiens motivering:

”Stefan Löfvenius tilldelades Göran Lagerwalls pedagogstipendium för sina insatser som gitarrpedagog. Gitarrelever i alla åldrar såväl som utexaminerade pedagoger får från honom det bästa av gitarrpedagogik och musik för gitarr vid lektioner, studiedagar, seminarier och konserter under årets alla dagar. Han är en även av arrangörerna bakom Uppsala gitarrfestival.”

FRISTÅENDE KURSER

Sista ansökningsdag 15 april!

RÖSTAKADEMIN

UPPDRAGSUTBILDNING

LÄRARLYFTET

FÖRSKOLELYFTET

Beställ vår utbildningskatalog!

Stockholms Musikpedagogiska Institut
08-611 05 02 info@smpi.se www.smpi.se

söker en lärare med profilansvar i
Bleckblås
och
Bleckblåsmetodik

Läs mer på www.smpi.se

UTBILDNINGAR 2011

Ansök senast 15/4 2011!

"NYA MUSIKLÄRARUTBILDNINGAR -
Ämneslärare i musik och andra ämnen"

Forskarutbildning i musikpedagogik
Masterprogram i musikpedagogik
Magisterprogram i musikterapi

KUNGL. MUSIKHÖGSKOLAN I STOCKHOLM

www.kmh.se | 08-16 32 00

Musikhögskolan i Piteå och Framnäs folkhögskola ger, i samarbete med Festspele i Piteå Älvdal

Piteå Sommarakademi

4 - 11 juli 2011

Mästarkurser 7,5 HP

Violin: Zakhar Bron
Cello: Truls Mørk

Folkhögskole- och högskolekurser 7,5 H

Barocksång: Emma Rönnlund
Flöjt: Tobias Carron & Sven-Erik Sandlund
Oboe: Gunnar Månberg
Klarinett: Robert Ek
Fagott: Anders Engström
Trumpet: Kent Jonsson
Piano: Natalia Kazimirovskaja, Helge Kjekshus & Ulla-Britt Sandlund
Violin: Christian Svarfvar & Sven-Ole Svarfvar
Cello: Hampus Linderholm & Hans Bergqvist

Datum

4-11 juli 2011, mästarkurser och högskolekurser 7,5 HP
Läs mer på www.ltu.se/mme - sommarkurser

7-11 juli 2011, folkhögskolekurser
Läs mer på www.framnas.nu - musiklinjen/korta kurser

Anmälän

Anmälän till mästarkurser och högskolekurser
SENAST 15 MARS 2011 på www.studera.nu
därefter sen ansökan i mån av plats.

Anmälän till folkhögskolekurser
SENAST 15 APRIL 2011 på www.framnas.nu

Missa inte
sommarens roligaste kurser!
Fantastiska lärare, bra stämning,
superbra konserter och ljusa
sommarnätter när Norrland
är som allra vackrast!

www.ltu.se/mme

framnäs.

www.framnas.nu

festspele i piteå äldal
www.festspele.nu

TONSPRÅK KULTUR I SKOLANS ALLA ÄMNINGEN

– inspiration för lärare
31 oktober 2011 i Vänersborg

Tonspråk vill inspirera lärare och skolledare att utveckla estetiska lärprocesser i skolans alla ämnen. Målet är att lära sig mer om att konst och kultur inte bara är kul och bra att stoppa in när eleverna behöver en paus i arbetet. Det kan vara en del av alla ämnen i skolan, i samtliga årskurser, från förskola till högskola. Konferensen Tonspråk är följaktligen en dag som riktar sig till alla lärare, oavsett skolform eller ämne.

Mer information kommer på kulturivast.se

I samarbete med Vänersborgs kommun, Svensk musik och Västra Götalandsregionen.

Kultur i Väst

www.kulturivast.se

Steve Gårdare
informerar om
Pascal-projektet.

Det måste vara något som inte är fel!

Inom EU- projektet PUFFIMOK genomförs just nu en stor mängd kurser för anställda på kulturskolorna i området som i detta sammanhang kallas Östra Mellansverige. Två av totalt 144 kursdagar genomfördes i Eskilstuna i mitten av februari. Temat var SMOks numera avslutade Pascal-projekt. Glädjande nog är intresset för projektets område, hur musik- och kulturskolorna kan arbeta för att på ett bättre sätt erbjuda även ungdomar med funktionsnedsättningar en bra verksamhet, fortfarande stort. En förening, med namnet PASCAL- inTRYCK påTRYCK utTRYCK avTRYCK, har bildats, "reell integration" är ett av tre spår inom KRUt-projektet som berör även Norge och Danmark, och nu fortbildningsdagar inom PUFFIMOK. Mycket glädjande för oss som arbetat med Pascal-projektet.

I Eskilstuna berättade Stewe Gårdare och jag om projektet och de slutsatser som vi kunnat dra av det arbetet. Vi hade också bjudit in Moomsteatern. Kjell Stjernholm, grundare av teatern berättade om teaterns arbete med skådespelare som har intellektuella funktionsnedsättningar. De enda professionella skådespelarna i landet som har det. Pjäsen Det måste vara något som inte är fel framfördes av Ronnie Larsson. En mycket uppskattad föreställning om hur det är att ha aspergers syndrom.

Ett annat tema var ADHD- med inriktning på flickor. Annmari Wangin, Maria Becker Gruvstedt och Frida Modén Treichl gästade.

Och snart kommer också en bok som tar upp projektets tema! Vi hoppas att den skall kunna presenteras på SMOks rikskonferens i Västerås. Kommer att finnas till försäljning via SMOks hemsida. Som ett smakprov ur boken kommer här, i form av detta nummers krönika, Kjell Stjernholms bidrag.

Håkan Sandh
Foto: Hans Skoglund

Frida Modén
Treichl, Annmari
Wangin och Maria
Becker Gruvstedt.

Låt oss aldrig mer avvisa ett barn pga funktions- nedsättning!

Hela mitt vuxna liv har jag ägnat åt kombinationen teater och personer med varierande funktionsförmåga. Idag är jag teaterchef på Moomsteatern. Våra skådespelare med intellektuella funktionsnedsättningar är löneanställda och arbetar på lika villkor med sina funktionsnormativa kolleger. De har fortbildats på Teaterhögskolan och är medlemmar i Teaterförbundet. De turnerar nationellt och internationellt, får fina kulturpriser tänder hela tiden gränsen för både vårt och publikens konstnärliga medvetande.

Det är min absoluta uppfattning att Moomsteatern behöver Sveriges Kulturskolor - och att dessa kulturskolor behöver oss.

Det är också min absoluta uppfattning att ingen kulturskola i något enda tillfälle ska ha rätten att avvisa ett barn från någon som helst del av sin verksamhet pga funktionsnedsättning.

Jag återkommer till bägge dessa påståenden. Men först några anekdoter ur verkligheten.

GUDS GÅVA TILL KONSTEN ELLER STILLASITTANDE SLUDDER?

När jag var liten så kom en irländsk musikgrupp förbi Högalids ungdomsgård. Jag var barn i huset på Vår Teater vägg i vägg och smet in för att lyssna. Mot slutet frågade bandet om någon ville vara med och spela. Jag hade genom min uppväxt i barnteatern tron att precis allt var möjligt och räckte upp handen trots att jag inte kunde spela något instrument över huvud taget. De tog upp mig på scen och satte en flöjt mellan mina läppar och sa "blås". Hålen var vridna så att den riktiga flöjtistens kom åt dem med sina fingrar. Jag blåste så det stod härliga till, och han rörde fingrarna så att jag lät som guds gåva till musiken.

Ett decennium senare hade jag börjat jobba på Vår Teater, och då särskilt inom handikappverksamheten. Jag minns historien om Tomas. Han hade multipla funktionsnedsättningar som alla andra grabbar i hans klass. Ingen kunde tala, ingen kunde gå. Jocke låg i en säng och sondmatades vid måltiderna. Tomas satt i rullstol som kördes av assistenten. Han kunde få fram ett "ööhh" som samtalsljud.

De gjorde en deckar-pjä, typ Sherlock Holmes. Rent logistiskt sett så skulle man kunna säga att assistenten rullade Tomas till den plats han skulle stå. Sen sa Tomas "ööhh", och

så sa assistenten "elementärt min käre Watson" samtidigt eller strax efter.

När de skulle spela upp sin pjäs kom Tomas med sin pappa. Fadern var orolig, och sa att han inte visste hur han skulle göra. Tomas var helt slut, vråltrött. Han hade knappt sovit alls den natten, och inte pappan heller. Varför? Tomas hade insisterat på att de skulle stanna uppe och öva hans repliker.

Numera kopplar jag ihop min och Tomas barndomsupplevelser. I min värld hade jag spelat flöjt som en Gud. I Tomas värld var hans "ööhh" avgörande för om pjäsen skulle lyckas. Ur ett funktionsnormativt perspektiv hade vi båda bara suttit rakt upp o ner. Jag hade blåst och Tomas hade gjort sluddrande läten.

Är kulturskolans kultursyn villkorad med att resultatet ska bli normativt bra? Eller är det barnens utveckling på sina egna villkor som ska stimuleras?

BARNEN UTAN GRUNDLÄGGANDE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER.

För cirka tio år sen var jag med och drev projektet Ba(r)nbyrtarna. Avsikten var att ta reda på varför så få barn med funktionsnedsättning fanns med i kulturella fritidsaktiviteter. Orsakerna var flera, men man kan sammanfatta dem med att barnen trodde att verksamheten inte var för dem, att föräldrarna trodde att barnen inte skulle kunna, och att pedagogerna trodde att de inte kunde anpassa verksamheten för barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Alla som har följt Pascalprojektet vet att alla dessa tre antaganden är fel.

Dessutom fanns det strukturella hinder. En vanlig struktur var att föreningslivet fick dubbla aktivitetsbidrag för deltagare med funktionsnedsättning (dvs några kronor mer per timme/tillfälle). Hur långt räcker det när någon behöver både hjälpmedel, fler ledare och mindre gruppstorlek? Ingenstans givetvis. Man kan säga att strukturerna byggde på att aktiviteter för barn och unga med funktionsnedsättning skulle ske genom särskilda projekt, gärna finansierade av Arvsfonden eller Kronprinsessan Victorias fond.

Men mest minns jag denna episod. Vi samarbetade med olika aktörer i projektet. En kommuns kulturskola berättade för oss hur upprörda de blivit när politikerna stoppade dem från att utöka sin prova på-verksamhet. Den fanns redan för alla barn i kommunen som ville börja på kulturskolan, och där kunde man som barn prova ut vad man ville göra innan man bestämde sig. Nu ville man utöka verksamheten till att omfatta elever med funktionsnedsättning också, och uppvaktat sin politiska nämnd i ärendet. Avslaget hade varit ekonomiskt betingat. Man hade inte pengar helt enkelt.

Men ingen – säger INGEN – av dessa parter reflekterade över att barnen med funktionsnedsättning inte ingick i alla barn.

Drar man det till sin spets kan man säga att det finns hur mycket pengar som helst för att barn och unga med funktionsnedsättning ska få göra saker som är speciellt för dem, men inga som helst strukturer som möjliggör att göra samma sak som ett funktionsnormativt barn på samma villkor. Och definitivt inte tillsammans och samtidigt.

Är kulturskolan strukturellt villkorad för normativa barn? Är det ens lagligt?

OM MAN VILL VARA RÄTTVIS MÅSTE MAN VÅGA BEHANDLA MÄNNISKOR OLIKA.

Om man förklarar samma sak på samma sätt 100 gånger för en människa, och den fortfarande inte förstår – vem är då dum i huvudet?

Människor är olika. Vi kommunicerar olika och vi lär oss på olika sätt. Om man då behandlar alla likadant, kommunicerar och förklarar likadant i alla lägen, så kommer det att gynna personen som fungerar i den kommunikationen och missgynna någon annan. Barn med funktionsnedsättning fungerar likadant, dvs olika.

Det är den utmaningen våra kulturskolor står inför. Att bredda sitt bemötande, sin kommunikation och sin människosyn. Att inte kunna tala måste inte vara ett hinder för spela teater. Man kan spela trumpet även om en maskin tillför luften i munstycket, och bildkonstnärer har i alla tider sprängt gränserna för vilka kroppsdelar man kan måla med.

Moomsteaterns skådespelares karriärer och kunnande kan tjäna som ett inspirerande exempel för barnen i kulturskolorna. Och några av kulturskolornas elever är kanske vår framtid.

Det är här Pascalprojektet gör en sådan oerhörd nytta. Min bild är att man förflyttar Sveriges kulturskolor från ett arbets-sätt som bara gynnar ett särintresse – de funktionsnormativa – till en mångfald som gynnar alla barn och ungdomar oavsett funktionsförmåga.

Jag tror inte på något sätt att Pascalprojektet är klar med sin uppgift. Min egen yrkeserfarenhet säger mig att det blir man aldrig. Konstnärligt skapande av, med och för personer med olika funktionsförmågor är inget fixerat stillastående kunskapsområde. Här om någonstans gäller deviser som livslångt lärande och ständigt ifrågasättande av gamla sanningar.

UTGÅNGSPUNKTER SOM KAN VARA BRA ATT HA:

Om vi menar allvar med att barn med funktionsnedsättning ingår i begreppet "alla barn", och att Sveriges kulturskolor ska vara till för alla barn som vill fördjupa sig inom ett konstnärligt område, så får det ett antal betydelser:

- *Myndighetsutövaren/strukturägaren får inte längre sortera bland barnen vilka som kan ges möjlighet att gå eller inte. Vill ett barn spela trumpet ska den få spela trumpet, oavsett barnets funktionsförmåga.*
- *Kulturskolan får inte skylla på personalens kompetensbrist som en orsak. Om man avvisar ett barn beroende på att gitarrläraren inte har kompetens att undervisa barn med funktionsnedsättning så har man omvandlat kulturskolan från att vara till för barnen till att vara ett sysselsättningsprojekt för de redan anställda pedagogerna. All respekt för att lärare kan vara olika kompetenta för olika uppgifter, men då får väl Kulturskolan uthysa ett gitarrlärarknäck för nån som tycker sig kunna?*
- *Om vi bejakar alla människors lika värde och alla människors rätt till full delaktighet i samhället, så måste även människor med funktionsnedsättning få vara kulturbärande. Man ska synas på scener, i medier, i gallerier och i debatter.*
- *Om det ska bli verklighet så måste barnen få tillgång till förebilder. Skådisar, musiker och konstnärer med funktionsnedsättning som tillåts ta plats och synas.*
- *Om det ska bli verklighet måste utbildningar, kulturskolor och föreningsliv gå från att vara normativitetsanpassade till verklighetsanpassade.*

Nu upprepar jag min inledning.

Det är min absoluta uppfattning att Moomsteatern behöver Sveriges Kulturskolor – och att dessa kulturskolor behöver oss.

Det är också min absoluta uppfattning att ingen kulturskola i något enda tillfälle ska ha rätten att avvisa ett barn från någon som helst del av sin verksamhet pga funktionsnedsättning.

I så fall – är det då inte rimligt att Pascalprojektet permanentas och blir en gemensam angelägenhet för samtliga Sveriges kommuner. Eller ska man fortfarande kunna välja att vara okunnigt normativ?

Kjell Stjernholm

Teckenkulturskolan invigd

Döva och hörselskadade ungdomar i Örebro får nu samma möjligheter att gå kurser i musik, dans, bild och teater som hörande. Örebro tecken-språkiga kulturskola blir nämligen en del av Örebro kulturskola.

– Jag är jätteglad att Örebro kommun tar tag i det här och att tecken-

språkiga barn och ungdomar får den här möjligheten, säger Johanna Trefenberg, verksamhetsutvecklare.

Efter tre år som ett projekt är nu Örebro teckenspråkiga kulturskola en del av Örebro kulturskola.

Örebro kommun, som utnämnt sig till teckenspråkets huvudstad, eftersträvar nu att erbjuda teckenspråkiga ungdomar samma kurser som hörande.

– Jag hoppas verkligen att många ungdomar ser att det här finns och vill haka på. Kanske att man kan vidareutbilda sig och att man kan få teckenspråkiga förebilder, säger Johanna Trefenberg. /SVT

Äntligen teaterlärarutbildning

Högskoleverkets beslut om examensrätt för utbildning av gymnasielärare i teater innebär ett stort steg för ämnets legitimitet. Beslutet är grundat i många utredningar och 39 års facklig envishet.

1972 föreslog dåvarande Lärarutbildningskommittén, LUK, att det skulle finnas lärarutbildning där dramatik kombinerades med ett språk eller teckning. Ungefär samtidigt tillsatte Svenska Teaterförbundet en grupp med uppdrag att verka för utbildning av dramapedagoger. Gruppen konstaterade att LUK:s förslag riktade sig enbart till ämneslärare för skolan, och uteslöt därmed dramapedagoger med verksamhet utanför skolan. Det fanns ett stort behov av en yrkesutbildning för dramapedagoger inom kommunal fritidsverksamhet och studieförbund. Vid denna tid utbildades lärare för folkhögskolans estetiska ämnen, där också teater/drama ingick.

I Teaterförbundets grupp var utbildningsfrågor engagerande. Under 1970-talet startade kurser i dramatik på några få högskolor parallellt med dramapedagogutbildning på en handfull folkhögskolor. Dessutom utbildade en del studieförbund cirkelledare i drama. För att legalisera dramapedagogerna som yrkesgrupp, formade Teaterförbundet en auktorisation med specifika kompetenskriterier. Riksorganisationen Auktoriserade Dramapedagoger, RAD, bildades.

Dramapedagogutbildningen försvann från högskolorna och minimerades inom folkhögskolorna under 1980-talet. Samtidigt som dramapedagogernas verksamhet i skolorna ökade, innebar det otrygga arbetsförhållanden. I det estetiska gymnasieprogrammet tillkom teater och dans. Utvecklingen innebar också att Teaterförbundets dramapedagogavdelning önskade ett dubbelanslutningsavtal till ett lärarförbund.

1987 tecknades ett sådant för dramapedagoger med Svenska facklärarförbundet. Avtalet överfördes vid bildandet av Lärarförbundet. Det innebär att Lärarförbundet ansvarade för den fackliga verksamheten i skola och

kulturskola, medan Teaterförbundet ansvarade för det sceniska området. De båda avtalen blev så småningom svåra att särskilja. Ett nytt avtal som omfattar dramapedagoger och konstnärer med läraruppdrag tecknades därför i april 2010.

För fem år sedan bjöd Lärarförbundet in olika intressenter till ett seminarium kring lärarutbildningsfrågor i teater. Det blev starten på ett högskolenätverk som sedan dess har träffats, lobbats och format olika skrivelser till beslutsfattare.

Allt detta arbete har nu resulterat i att Göteborgs universitet har fått examensrätten att utbilda ämneslärare i teater. Det är många kloka personers arbete som har medverkat till en ny epok för teater och utbildning. Ett nytt arbete sätts genast igång.

Kerstin Wendt-Larsson
ordförande för ämnesrådet drama och teater
/Fotnoten

Barn ska inte behöva förverkliga föräldrarnas egna drömmar

Barnläkaren Lars H Gustafssons råd:

- Tro alltid barnet om gott!
- Respektera ditt barns integritet, kräv inte full insyn i barnets liv, drömmar eller planer.
- Ha så få fasta regler som möjligt, men gott om tålamod.
- Bevaka barnets rätt till en känsla av värdighet och värde, använd aldrig bestraffningar som kan kränka.

Om man gör sina barn till livsprojekt och tror att de ska förverkliga ens egna drömmar, då kan det gå riktigt, riktigt illa. Det säger Lars H Gustafsson, barnläkare, författare och barnrättskämpe. – Som förälder måste man hålla isär sina egna behov och barnets. Vi ska uppmuntra och stötta våra barn, men också låta dem få höra att vi tycker om dem alldeles oavsett vilka projekt de lyckas med. De måste få känna att vår kärlek är villkorslös och aldrig knuten till prestation. Ett barn ska aldrig någonsin behöva betala för föräldrarnas kärlek.

Med ett långt yrkesliv som bland annat skolläkare bakom sig – och så åtta barn, fem barnbarn och en rad böcker om barn, etik och livsfrågor – är Lars H Gustafsson i dag en av Sveriges ledande experter på barn och uppfostran.

I sina böcker, nu senast "Växa – inte lyda" (Norstedts), poängterar han hur viktigt det är att barn respekteras som självständiga individer och inte ses som vilda växter som vuxna måste tukta.

Den heta debatt som blossat upp på nätet efter forskaren Amy Chuas artikel i The Wall Street Journal (där hon skriver om hur sträng disciplin är vägen till framgångsrika barn) kan ses som en förlängning av de nanny- och curlingdebatter vi tidigare haft, tycker Lars H Gustafsson.

Ena dagen är föräldrarna för slappa. Andra dagen kritiserar de för att cur-la – jämna vägen för sina barn alltför mycket. Nu ska barnen drillas hårt och leka mindre och föräldrarna driva på och ställa stenhårda krav på resultat.

– Det är det individuella livsprojektet som gäller. Var och en är ansvarig för sin egen framgång. Då blir kraven stora. Och det är lätt att känna att om mitt barn inte lyckas, så slår det tillbaka på mig som inte gett push och stöd.

Som skolläkare har det ingått i Lars H Gustafssons jobb att tagga ner för-

äldrar som ställt orimliga krav på sina barn, som sett det som en katastrof och som skämts när barnen inte uppfyllt förväntningarna.

– Samtidigt finns det andra föräldrar som skulle behöva ge sina barn mycket mer stöd än vad de gör. Många föräldrar är fortfarande väldigt frånvarande i sina barns liv.

– Ska man säga något positivt om debatten kring nyauktoritära metoder så är det ändå att den tyder på ett engagemang. Den förs av föräldrar som prioriterar barnen, som ser dem som viktiga och vill att det ska gå dem väl. Men metoderna tar jag starkt avstånd ifrån. Jag har sett så oerhört många, främst unga tjejer, digne under prestationskraven. Risken är stor att de går in i väggen. Det ser vi i Japan till exempel, som har oroande höga tal av självmord bland ungdomar.

Men var går gränsen, tycker du, mellan att stötta och att pusha för hårt?

– Det handlar om fingertoppskänsla. Det viktiga är att ha en tillräckligt bra relation med sina barn, så att de vågar säga vad de tänker och tycker. Alla krav måste botten i att man känner barnen väl och tror på deras goda vilja, alltså att de gör så gott de kan.

– Visst ska man åka med och kolla på fotbollsmatcher och heja och engagera sig, men man ska göra det med glimten i ögat så att barnet känner att om det går dåligt, är det inte hela världen.

– Och har man till exempel ett barn som spelar piano, och som vill sluta när det börjar ta emot efter något år, kan man försöka göra ett avtal. Säg någonting i stil med: "Jag vet att det tar emot nu, men kör några månader till, jag ska backa upp dig. Känns det likadant om ett halvår, så kan du sluta då. Men inte nu, kämpa på ett tag!"

[...]

Det finns, påpekar Lars H Gustafsson också, en barnfattigdom i Sverige som det inte talas så mycket om. En rapport från Rädda Barnen häromveckan visar att antalet fattiga barn i Sverige ökar. Ett par hundra tusen barn lever i familjer som har mycket låg inkomst eller behöver försörjningsstöd.

– Det finns så många duktiga barn som kämpar och sliter och ändå inte har en chans att komma fram. De vill så gärna spela hockey eller gå i musikskola, men deras föräldrar har inte råd. Och de vill spela fotboll och bli en Zlatan, men föräldrarna kan inte skjutsa dem till träningarna, säger Lars H Gustafsson.

Astrid Johansson

/Dagens Nyheter

Kulturskola tar över musiken

Musikskolan i Älvsbyn ska återuppstå, enligt kommunstyrelsen. Sedan det omdebatterade nedläggningsbeslutet för ett och ett halvt år sedan har nu Socialdemokraterna gjort helt om och ställer sig bakom Vänsterns förslag att återuppta musikundervisningen i form av en kulturskola.

Älvsbyns nya kommunstyrelse har talat - den kommunala musikskolan ska återuppstå redan till hösten. Dessutom ska den utökas med teater, bild och dans och bli en kulturskola. I måndagens kommunstyrelse fattade en enhällig församling beslutet efter en motion från Vänsterpartiet, vilket innebär att Socialdemokraterna gjort en kovändning i frågan.

– När vi tog beslutet var ju hela Sveriges ekonomi i moll, nu ser läget anorlunda ut. Sen har vi självklart också insett kritiken vi fått, säger kommunalråd Bill Nilsson (S).

Kanske ej som förut

Kommunchef Magnus Nordström har nu fått i uppgift att se över vilken struktur kulturskolan ska ha och hur den kan finansieras. För i nuläget är inget bestämt om hur mycket pengar som ska åsidosättas för verksamheten.

– För året finns nära en halv miljon kronor att tillgå. Men vi är medvetna om att det behövs mer pengar än så. När kommunchefen sett över läget är det upp till politiken att säga hur mycket som ska skjutas till, säger Bill Nilsson och fortsätter:

– Det är inte säkert att verksamheten kommer se ut som den gjorde förut. Vi vill få till något nytt, baserat på vad ungdomarna vill ha.

Efter nedläggningsbeslutet i juli 2009 blev fyra av musiklärarna i Älvsbyn uppsagda. De tre som nu är kvar motar beskedet om kulturskola med optimism, om än något försiktig.

– Självklart är vi glada och en kulturskola är en jättebra tanke! Men då måste man satsa pengar. Ska man ta från den lilla pott som finns för musikundervisningen och sprida ut över flera ämnen blir det ingenting av det i slutändan, säger Maria Andersson.

– Sen önskar vi att någon av oss som jobbar i verksamheten får vara med och planera hur en nystart kan göras. För det är inte bara att trycka på knappen så är allt tillbaka, säger Gunnar Ullberg.

Motionen om att återupprätta musikskolan som kulturskola ska nu även upptas i kommunfullmäktige.

Therese Hedman

/Piteåtidningen

"Bedrövad över situationen i Jokkmokk"

I Jokkmokk har två musiklärare på projektet Fokus barnkultur sagts upp. Ett beslut som enligt de inblandade bland annat drabbar över 100 barn i Jokkmokk.

När landstinget i nära samarbete med länets kommuner skrev ihop den kulturplan som blir vägledande i arbetet med den så kallade kultursamverkansmodellen i framtiden betonades särskilt betydelsen av musik- och kulturskolor. Ett mål uttalades också: "Norrbottens län befäster att år 2014 bör alla kommuner ha en fungerande musik- alternativt kulturskola."

Frågan är hur det blir med den saken i Jokkmokk nu efter att personalen, två musiklärare, på projektet Fokus barnkultur har sagts upp och fackliga förhandlingar pågår.

– Det hela är djupt olyckligt och jag känner mig bedrövad över situationen i Jokkmokk. Timingen att lägga ner är absolut felaktig just nu när vi står inför att börja arbeta enligt den nya kultursamverkansmodellen. I Älvsbyn förloade den politiska majoriteten valet på beslutet att lägga ner kulturskolan. Jag var själv runt och knackade dörr i Vid-el och i stället för att prata sjukvård med mig, ville alla prata kulturskola, säger Kent Ögren som personligen kommer att ta upp frågan i sin gamla hemkommun vid tillfälle.

Under flera år var Kulturskolan i Jokkmokk organiserad under Barn-

och utbildningsnämnden. 2005 flyttades huvudmannskapet över till Kultur- och fritidsnämnden.

Henrik Blind (MP) har just avslutat uppdraget som ordförande i Kultur- och fritidsnämnden, ett uppdrag han haft sedan 2006.

- Problemet var att vi inte fick full kostnadstäckning, utan kommunstyrelsen ansåg att kulturnämnden skulle klara av att driva verksamheten med sina egna medel. Det hade vi inte råd med, därför bestämde vi oss för att knyta Kulturskolan till ett pågående utvecklingsprojekt som bedrevs med hjälp av bygdemedel, säger Henrik Blind som i dag säger sig ångra beslutet.

- Det är en kortsiktig lösning och Kulturskolan borde vara en ordinarie verksamhet. Men då var det ett sätt för oss att lösa ett akut problem, säger Henrik Blind.

Utan att få gehör för finansiering från kommunstyrelsen beslöt Kultur- och fritidsnämnden 2007 att fortsätta bedriva verksamheten i projektform med hjälp av bygdemedel i Fokus Barnkultur som etablerades för tre år framåt.

- Då bestämde vi oss för att göra något radikalt för att stärka Kulturskolans ställning på sikt. Bland annat ville vi ta fram ett tydligt maldokument liknande den kulturläroplan man arbetar utifrån i Arvidsjaur, säger Henrik Blind.

Anledningen till att han som Kultur- och fritidsnämndsordförande samlade nämnden till ett extrainkallat möte så sent som den 30 december för att besluta om en avslutning av projektet och igångsättandet av en ny organisation har enligt protokollet att göra med att nämnden säger sig vara missnöjd med måluppfyllelsen för Fokus Barnkultur.

- Sanningen är att de försökt säga upp oss i ett halvår. Redan i juni, alltså ett och ett halvt år innan projektiden gick ut, försökte de säga upp oss på grund av övertalighet. Men beslutet att lägga ner projektet fattades ju först den 30 december, först då blev vi övertaliga så resonemanget haltar, säger musikläraren Patrik Ömalm, som tillsammans med kollegan Hans Sandin just nu befinner sig i fackliga förhandlingar med Jokkmokks kommun.

Deras företrädare ifrågasätter bland annat arbetsgivarens beskrivning av en övertalighetssituation och pekar på en "arbetsmiljöproblematik" där bristen på kommunikation varit en stötesten.

Enligt Henrik Blind har den nya politiska majoriteten i Jokkmokk alla möjligheter att under det kommande året fatta positiva beslut om Kulturskolans varande eller icke-varande. Men för den nya Kultur- och fritidsnämndsordförande och tidigare kommundirektören Claes Markusson är det för tidigt att uttala sig om nämndens ställningstagande.

- Alldeles oavsett arbetsmiljöproblematiken, som i och för sig inte är oviktig, är kontentan av Kultur- och fritidsnämndens beslut att musikskolan läggs ner, något som i nuläget bland annat drabbar över 100 barn i Jokkmokk. Och det i ett läge när vi ska börja arbeta utifrån en regional kulturplan med hjälp av kulturkoffertens pengar. Det är väldigt olyckligt, säger Hans Sandin.

Marianne Söderberg
/Norrbottnenskuriren

Angående ämnet musik i den nya lärarutbildningen

Debatt 3

Vi representerar Göteborgsregionens Musik- och Kulturskolor.

Efter att vi har fått ta del av den nya lärarutbildningens inriktningar och examen reagerar vi med oro på avsaknaden av examen för lärare i ämnet musik med inriktning på åk 1-6.

Musik- och Kulturskolan finns i 278 kommuner och når 200 000 barn i den frivilliga verksamheten samt 350 000 elever genom grundskolan. Vår största målgrupp är i åldrarna 7-12 år. Vi är en stor arbetsgivare där majoriteten av personalgruppen utgörs av examinerade lärare i ämnet musik. Idag arbetar 5000 lärare i Sveriges Musik- och Kulturskolor. Medelåldern är relativt hög så behovet av nyrekrytering kommer att öka.

Vårt uppdrag styrs på kommunal nivå. Generellt handlar det inom musikämnet om instrumentalundervisning, orkester, kör och ensemble i åldrarna 7-19 år. De flesta Musik- och Kulturskolor erbjuder också en bred verksamhet för barn i förskoleåldern. Det reella uppdraget omfattar i många kommuner även musikundervisning i grundskolan där vi samverkar för att säkerställa måluppfyllelsen i ämnet musik.

I höst startar den nya lärarutbildningen där man endast kan få examen i ämnet musik med inriktning åk 7-9 samt gymnasiet. Samtidigt höjs kunskapskraven inom ämnet musik för alla årskurser i den nya läroplanen (Lgr 11). Vi ser en tydlig konflikt och frågar:

- Vem skall leda barnen mot målen i läroplanen för ämnet musik i årskurs 1-6?
- Hur skall vi kompetensförsörja Sveriges 278 Musik- och Kulturskolor i framtiden och återbesätta kommande pensionsavgångar?

Vi reagerar på att Musik- och Kulturskolan är marginaliserad i den nya lärarutbildningen.

Vi vill härmed synliggöra bristerna och vädjar med största allvar att detta uppmärksammas och åtgärdas.

Göteborgsregionens Musik- och Kulturskolechefer
genom Robert Hallman
ordförande

Kontakt: robert.hallman@kungalv.se 0727-30 39 60

Statistisk källa: Sveriges Musik- och Kulturskoleråd, SMoK

Nästa nummer av

SMoCKAN^{Kultur}

är ute vecka 19

Bland rubrikerna:

- Rikskonferens i Västerås
- Hervor Schweidenbach
- Musik i grundskolan

Vad vill Du läsa i Smockan? Tipsa redaktionen via mail till hakan.sandh@smok.se

På **www.smok.se** kan du hitta nyheter varje dag om musik- och kulturskolorna över hela landet! Läs och kommentera!

Du vet väl
att nyheter från
andra media finns
varje dag på

www.smok.se

Där kan du också
skriva dina egna
kommentarer!

inspirera • motivera • leda • bemöta
förhandla • trygg på scenen • tydlig & trovärdig

Bra kommunikation ger
goda resultat!

www.agnetastolpe.se, info@agnetastolpe.se, tel 070-562 70 88, 0281-225 29

MUSIKINSTRUMENT - NOTTAVLOR - NOTER
till skolor och privatpersoner

Skolornas Musikvaruhus Sareco AB

www.sareco.se Etablerad 1958 Tel 026-61 74 60

Orkestermusikerprogrammet – Estetisk spetsutbildning i Vänersborg

Upplevelse, gemenskap och internationella kontakter.
Satsa på ditt instrument och på gymnasiestudier.

Du erbjuds bland annat

- 80 min undervisning på huvudinstrument ●
- 20 min undervisning på biinstrument ●
- gemensamma lektioner ●
- kammarmusik, kammarorkester, symfoniorkester, blåsorkester, storband m.m. ●
- regelbundna repetitioner med pianist ●
- börja årskurs 1 eller 2. ●

Öppet även för pianister som vill spela kammarmusik.
Provlektioner och "Prova-på-dagar" hela läsåret – kontakta oss.

Läs mer på

www.vanersborg.se/musiker

Birger Sjöberggymnasiet, Vänersborg.

Vänersborgs kommun